

Beste Vrienden,

Een vaste rubriek in het decembernummer van onze Vriendenbrief is een terugblik op de activiteiten in het betreffende jaar. Zo ook dit jaar. Daarbij laten we het gejongleer in de media over een aan de wand getapete banaan voor wat het is en focussen we ons op onze wereld: het wel en wee van de Stichting en het Museum Jan Heestershuis.

In het Museum was in de eerste helft van januari nog de tentoonstelling Winters van weleer te zien. Qua kunstenaars, bruikleengevers en dateringen was de tentoonstelling breed opgezet. De wintertaferelen van de tentoongestelde werken stonden in schril contrast met de winters zoals wij die de afgelopen decennia hebben ervaren. Wellicht was nostalgie over de bittere kou van weleer naast het niveau van de werken een reden dat de bezoekers zo enthousiast reageerden op de tentoonstelling.

Winters van weleer werd gevolgd door een tentoonstelling met twee- en driedimensionaal werk van Jozef Cantré. Een bekend werk van deze beeldhouwer en houtsnijder is het hoekbeeld van Gerlacus van den Elsen in de buitenmuur van de abdijkerk van Berne te Heeswijk, dat bijna levensgroot als doekprint te zien was. Deze tentoonstelling, een coproductie met Museum de Wieger te Deurne, was een succes; eerder hebben we in verschillende vriendenbrieven gepleit voor samenwerking met gelijksoortige musea bij het organiseren van tentoonstellingen en ik hoop dan ook dat dit een vervolg krijgt.

Daarna stonden het Paviljoen en het Atelier ter beschikking van de in Schijndel geboren internationale topfotograaf Carli Hermès met zijn realistische fotobeelden die als zodanig in werkelijkheid nooit te zien zijn. Ook deze expositie oogstte veel lof.

In het kader van de 75 jaar bevrijding was in het Paviljoen de expositie (ON)Vrijheid waarin een aantal kunstenaars uit Bosnië, Irak, Iran, Rusland en Syrië hun onvrij-zijn in diverse werken hadden verbeeld. Het woonhuis was voor die gelegenheid ingericht met werken van Jan Heesters. Het accent daarbij lag op zijn verzetswerk en de waarderingen die hij daar later voor ontving. De tentoonstelling (ON)Vrijheid kwam tot stand in samenwerking met de KEG.

Tenslotte is enkele dagen geleden (15 december) een tentoonstelling geopend, gewijd aan werken van Dorus van Oorschoot, behorend tot de schenking aan het Museum door de stichting Atelier Dorus van Oorschoot.

Ook de tuin van het Museum werd dit jaar volop benut met beeldenexposities van Wim Lemmens Torso's in beweging en het Rooise hakkollektief De verbeelding met Passie in Steen met beelden van Chiel Vermaat, Harm Muselaers, Jan van den Biggelaar en Hans van de Ven.

Terugkijkend op de tentoonstellingen mogen we stellen dat 2019 een zeer fraai en gevarieerd museumjaar was. Echter het museumjaar heeft een staartje gekregen, de enkele jaren geleden geïnstalleerde energiezuinige LED-verlichting straalt teveel UV uit voor belichting van kunstwerken; dit wordt komend jaar opgelost door de gemeente.

De lezingen in het Napoleonskerkje begonnen met een valse start: de aangekondigde lezing op 11 februari van Wieteke van Zeil kon wegens ziekte niet doorgaan. Een maand later gaf op 11 maart Maaïke Meijer, de auteur van 'Hemelse mevrouw Frederike' in het Napoleonskerkje haar originele visie op het leven en werk van Frederike 'Fritzi' ten Harmsen van der Beek.

Maandag 23 september was Roxane van Iperen, de auteur van de bestseller 't Hooge Nest in het Napoleonskerkje. Op bevlogen wijze vertelde ze het waargebeurde verhaal van twee joodse zussen in het verzet tijdens WO II vanuit de villa 't Hooge Nest in 't Gooi en het daaropvolgende verraad. Het riep veel vragen op bij de "kerkgangers" die Van Iperen genuanceerd wist te beantwoorden.

Als laatste in het lezingenjaar 2019 sprak op dinsdag 26 november Sophie Tutelaers, kunsthistorica en docent kunstgeschiedenis, in het Napoleonskerkje. Zij vertelde aan de hand van documenten, foto's, schilderijen en tekeningen over het sociale leven van Vincent van Gogh. Voor velen was deze invalshoek op het leven van Vincent van Gogh een eyeopener omdat lange tijd een beeld naar voren is gebracht van een wat norske en een zich zonderling gedragende kunstenaar.

Na de valse start hebben bovengenoemde vrouwelijke sprekers driemaal een volle kerk weten te boeien.

Ter afsluiting van dit overzicht nog enkele opmerkingen: financieel gezien gaat het dankzij uw gulle bijdragen goed met de Stichting en door een ruime sponsorbijdrage kunnen we ook komend jaar de Vriendenbrief in kleur blijven uitgeven. Aan het eigenkunstbezit is dit jaar een bloemstillevens toegevoegd waarover Jan Geerts al uitgebreid heeft verteld in de laatste Vriendenbrief.

Na een dankwoord aan Rein van Uden die het huidige probleem in het Museum met nieuwe spotjes oplost, wens ik u, Vrienden en vrijwilligers, mede namens Anne-Marie Cornelissen, Jan Geerts en Yvonne van Abeelen, heel goede feestdagen en een voorspoedig 2020.

Paul van den Acker

Vincent van Gogh leeft !

Momenteel wordt er in ons land en bij onze oosterburen bijzonder veel aandacht geschonken aan het leven en werk van Vincent van Gogh. In het Noordbrabants Museum wordt het sociale leven van Vincent in kaart gebracht. Deze wat onderbelichte kant van Vincent werd onlangs ook in het Napoleonskerkje voor onze Vrienden helder en invoelend besproken door Sophie Tutelaers. In het Van Gogh museum loopt een sublieme expositie over Jean-François Millet en zijn navolgers. Het werk van deze Franse schilder vormde een onuitputtelijke inspiratiebron voor Van Gogh. In Duitsland lopen nu twee solotentoonstellingen van Vincent.

Dan is recentelijk een prachtige biografie uitgekomen over Jo van Gogh-Bonger, die als weduwe van Theo doelbewust de schilderijen en tekeningen van haar zwager over de hele wereld liet uitwaaiëren en zijn bekendheid een extra boost gaf door zijn brieven te publiceren.

Voorts is er een vroege Van Gogh aangekocht door twee Nederlandse musea samen en is er een schilderij uit zijn Parijse periode in New York geveild. Hieronder ga ik nader in op al deze boeiende gebeurtenissen rondom de schilder die een belangrijke wegbereider was van de moderne kunst van de twintigste eeuw. Ook voor de jonge Jan Heesters was hij een lichtend voorbeeld.

Vroeg expressionistisch werk

Op 13 november jl. verwierven het Van Gogh Museum en het Drents Museum in eendrachtige samenwerking op een veiling in New York het schilderij van Vincent 'Boer, onkruid verbrandend' (Jan Hulsker nummer 417). Het dateert uit de korte periode, najaar 1883, waarin Van Gogh eenzaam en teleurgesteld over zijn Haagse ervaringen in Drenthe rondwaalde en de hutten en werkende boeren daar tekende en schilderde. De prijs die de musea betaalden, ruim 2,8 miljoen euro, is natuurlijk waanzinnig hoog voor een heel vroeg werk van Vincent. Het laat zien dat de prijzen voor welke Van Gogh dan ook alsmear blijven stijgen.

Vincent van Gogh: 'Boer, onkruid verbrandend'

Zijn vroege 'Nederlandse' werk werd destijds en soms ook nu nog ondergewaardeerd. Zo noemde Stefan Kuiper hem recentelijk in Museumtijdschrift 'de verdienstelijke klei- en modderschilder uit de Brabantse jaren', hetgeen toch wat denigrerend klinkt. Natuurlijk kwam zijn talent in Arles en Saint Rémy pas echt tot volle wasdom, maar in diverse schilderijen uit zijn Nuenense jaren schemert naar mijn idee zijn genie al aardig door. Men had en heeft soms kritiek op zijn anatomisch vervormde figuren, koppen en bomen, zoals ook zijn schildervriend Anton van Rappard Vincent liet weten. Maar hij wilde juist daarmee expressie geven aan die onderwerpen. De harde sfeer uitdrukken waarin de Haagse vissers en de Drentse en Nuenense boeren met hun verweerde koppen moesten leven en werken, daar ging het hem om. Anders gezegd: hij wilde hun 'condition humaine' in zijn werk uitdrukken, en daar hoorden soms donkere aardkleuren bij. Zijn Nuenense topwerk 'De aardappeleters' is niet voor niets wereldwijd erkend als meesterwerk.

Jan Heesters: 'Koolraapsters'

Van Gogh werd met dit soort kunst een wegbereider van het Duitse en Vlaamse expressionisme van het eerste kwart van de twintigste eeuw. Zagen we pakweg dertig jaar later bij de Vlaamse reus Constant Permeke niet nog sterker vervormde en uitvergroete lichaamsdelen en zwartbruine aardkleuren in zijn krachtige evocaties van de Vlaamse boeren? Ook Heesters' vroege tekeningen en schilderijen van werkende boeren laten overduidelijk de invloed van Van Gogh zien.

Bij Sotheby's werd onlangs nog een Van Gogh geveild, namelijk 'Wandelaars in Parc Monceau' (JH 1112), het mooie park in hartje Parijs, voor 8,8 miljoen euro. Vincent schilderde dit serene herfsttafereel in 1886 toen hij daar samen met broer Theo in de buurt woonde. Overigens was ook Jan Heesters in Parijs vaak actief,- zo maakte hij bijvoorbeeld een fraaie aquarel van de Notre Dame.

Jan Heesters: 'Notre Dame de Paris'

Vier exposities rondom Van Gogh

In oktober werden we in het Van Gogh Museum aangenaam verrast door de tentoonstelling 'Jean-François Millet. Zaaier van de moderne kunst'. Niet alleen zagen we vele prachtige Millets – onder andere twee grote schilderijen gebaseerd op het bijbelverhaal Boaz en Ruth – maar ook talrijke werken van de vele schilders die door de 'boerenschilder' Millet begeesterd waren en tot navolging aangezet. Natuurlijk van

Vincent zelf (met acht op Millet gebaseerde werken in de expositie) maar ook van Camille Pissarro, Cézanne, Gauguin, Hodler, Malevich, Munch, Monet, Seurat en nog diverse anderen! Zelfs Salvador Dalí blijkt een groot bewonderaar van Millet te zijn geweest,- hij gaf een wel heel bijzondere, 'architecturale' draai aan diens bekende 'Angelus'. De titel 'Zaaier van de moderne kunst' bleek bepaald niet overdreven. Alleen dit museum is in Nederland in staat zo'n grootse expositie vol bruiklenen op te zetten met dank aan hun enorme eigen collectie. Kortom, twee verdiepingen vol schilderkunst die tot 12 januari heel veel kijkplezier bieden!

De expositie 'Van Goghs intimi' in 's-Hertogenbosch viel me tegen qua aantal tentoongestelde werken van Vincent maar boeide desalniettemin zeer door het goed gedocumenteerde en boeiende verhaal van Vincents leven temidden van familie, vrienden en bekenden. Natuurlijk was broer Theo zijn grote vriend die hem door dik en dun trouw bleef en moreel en materieel steunde. Er wordt wel gezegd dat Vincent tijdens zijn leven maar één werk verkocht, maar evengoed kun je volhouden dat hij bijna alles verkocht aan broer Theo in ruil voor diens maandelijkse uitkeringen. Mede daardoor waren Jo van Gogh-Bonger en haar zoon ook de wettige erfgenamen van een enorme collectie schilderijen.

Verder zagen we interessant werk van kunstenaarsvrienden als Van Rappard, Mauve, Emile Bernard, Gauguin, Signac, Camille Pissarro, Isaac Israëls, Anquetin en anderen.

Vincent blijkt veel meer goede relaties van kortere of langere duur te hebben onderhouden dan vaak wordt aangenomen. Ook de vele kunstenaarsvrienden die hem op zijn begrafenis in Auvers-sur-Oise in 1890 de laatste eer bewezen en het grote aantal liefdevolle condoleancebrieven aan Theo getuigen daarvan.

Momenteel lopen er in Duitsland twee Van Gogh-exposities nadat daar 17 jaar lang geen enkele Van Gogh-tentoonstelling te zien is geweest. Toch was het hier dat Jo Bonger, de weduwe van Theo, de eerste Van Goghs kon verkopen - niet meegerekend natuurlijk de 'thuislanden' Nederland en Frankrijk - mede omdat Vincent een belangrijke inspirator zou worden voor het Duitse expressionisme van begin twintigste eeuw met kunstenaarsgroepen als Der blaue Reiter en Die Brücke.

In Frankfurt is er 'Making Van Gogh: A German Love Story', een expositie die 'Duitslands liefdesaffaire met Vincent' onderzoekt.

De andere tentoonstelling loopt in Museum Barberini, het volledig herbouwde paleis van Frederik de Grote in Potsdam dat uit 1770 dateert en dat twee jaar geleden openging. Daar zijn nu 27 stilleven van Vincent te zien in chronologische volgorde, waarvan twaalf afkomstig uit het Kröller-Müller Museum. Aanwezig is met name 'Vaas met klaprozen' (JH 1104) dat hij in de zomer van 1886 in Parijs schilderde en dat lange tijd voor vals werd aangezien. Eerder dit jaar echter werd het door het Van Gogh Museum definitief aan Vincent toegeschreven. Een hoogtepunt op deze expo is 'Bloeiende kastanjetwijgen' (JH 2010) uit mei 1890 toen Vincent na vele omzwervingen in Auvers-sur-Oise, zijn laatste woonplaats, was neergestreden. Het sluit de tentoonstelling af en lijkt wel een 'altaarstuk in een kapel met zijn explosieve kleuren en vibrerende penseelstreken', vindt Van Gogh-specialist Martin Bailey.

De Van Gogh-liefhebber heeft dus momenteel een luxeprobleem: hij kan kiezen uit vier exposities! Oplossing: ga ze allemaal zien!

Van Gogh-promotie door Jo van Gogh-Bonger

Toen broer Theo begin 1891 overleed na een vreselijk laatste half jaar met ziektes en waanzin, liet hij zijn vrouw Jo en zoontje Vincent achter. Hans Luijten schreef een uitgebreide biografie over Jo, die net uit is, getiteld 'Alles voor Vincent'. Helder laat hij zien hoe de weduwe zich vijfendertig jaar lang enorm inzette voor de bekendmaking en promotie van het werk van haar zwager. Uit haar enorme verzameling Van Goghs verkocht, leende of schonk ze regelmatig stukken, daarbij de markt aftastend en dapper vasthoudend aan haar strategie van steeds hogere prijzen. Via bruiklenen aan internationale kunsthandels en musea probeerde ze Vincent onder de aandacht te brengen. Dat was nodig ook want nog lange tijd na zijn dood was Van Gogh een onbekende naam in de kunstwereld. In 1891, een jaar na zijn overlijden, werden 200 schilderijen van hem getaxeerd op totaal 2000 gulden, gemiddeld een tientje per stuk! Een jaar later begon de verkoop langzaam maar zeker op gang te komen. Het schilderij 'Berglandschap achter het gesticht' (JH 1723) uit Saint-Rémy bracht toen 270 gulden op. De grote verkooptentoonstelling die Jo in 1905 in het Stedelijk Museum in Amsterdam mocht organiseren, betekende een kleine doorbraak voor Vincents werk. Liefst zestien schilderijen op deze expositie waren geïnspireerd door Millet. Om een idee te geven van de toenmalige prijzen: ze verkocht tijdens de tentoonstelling onder andere het schilderij 'Zaaier in La Crau' (JH 1617) voor 1400 gulden.

Vincent van Gogh: 'Zaaier in La Crau'

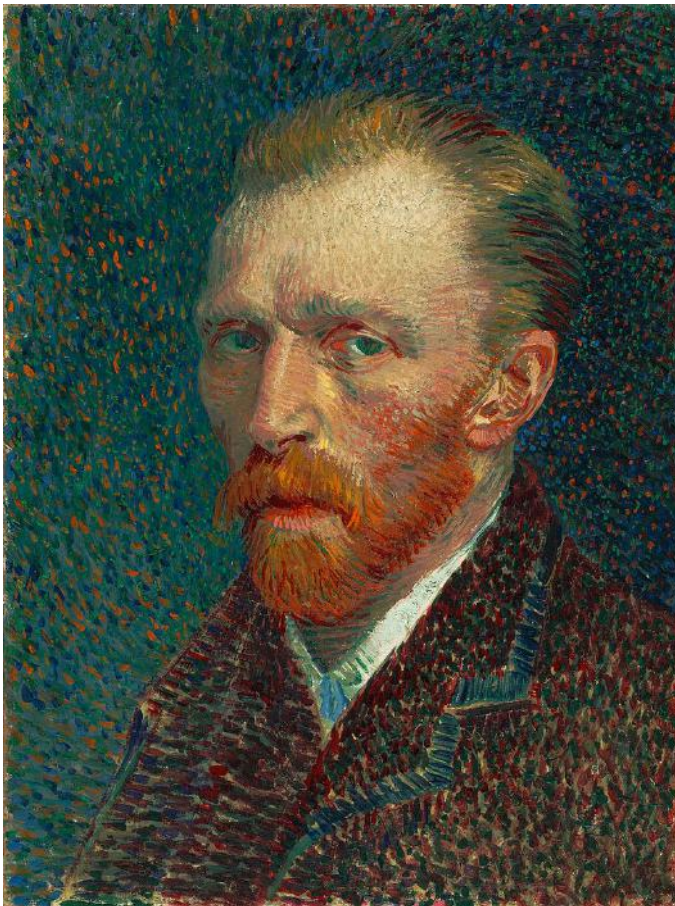
In 1912 bracht een zelfportret uit 1887 (JH 1249) nog maar 5000 mark op.

De eerste uitgave van de brieven van Vincent aan Theo liet Jo pas in 1914 verschijnen, hetgeen een tweede doorbraak betekende.

In 1923, twee jaar voor Jo's dood op 62-jarige leeftijd, waren de prijzen al aardig opgelopen, maar nog geen schijntje van de waanzinnige prijzen van nu. De National Gallery in Londen kocht toen 'Veertien zonnebloemen in een vaas' (JH 1562) voor 15000 gulden dankzij een forse bijdrage van mecenas Samuel Courtauld, die later in Londen een eigen museum en een belangrijk onderzoeksinstituut zou stichten. Jo en zoon Vincent twijfelden lange tijd of ze wel één van de twee 'Zonnebloemen', die ze nog in hun bezit hadden, moesten 'wegdoen'. Maar het vooruitzicht op de uitstraling van deze Van Gogh in het belangrijkste museum van Engeland deed hen uiteindelijk zwichten. Tegelijk kocht de National Gallery 'Vincent's stoel' (JH 1635) voor 8000 gulden.

Op het eind van haar leven constateerde Jo Bonger met innige blijdschap dat haar zwager Vincent de erkenning had gekregen die hij verdiende. Haar zoon Vincent zou de Van Gogh-promotie daarna even ijverig en succesvol ter hand nemen.

Jan Geerts

Vincent van Gogh: Zelfportret 1887

Snuifdoos

In Museum Jan Heestershuis wordt een 'zilveren' snuifdoosje bewaard, dat eens eigendom was van Jan Heesters. Het doosje is versierd met graveringen aan onder-, boven- en zijkanten. Op het deksel is een afbeelding van een ceintuur, sluitend met een gesp, aangebracht met hieronder een versierde W, waarschijnlijk de beginletter van de naam van de eerste eigenaar. Het dekseltje zit met scharniertjes vast. Op de rand van het deksel bevinden zich twee merken (kroon en letter V). Het doosje heeft een lengte van 8,5 cm, is 3,3 cm breed en 2,5 cm hoog.

Nicotine

In een snuifdoos werd de snuiftabak bewaard. Tabak kende men in Europa pas na de ontdekking van Amerika door Columbus in 1492. Niet lang na het roken van tabak kwam ook het snuiven van tabak in zwang: het gaf een aangename kriebel in de neus en veroorzaakte een flinke niesbui.

Catharina de Medici gebruikte snuiftabak als medicijn om haar koningszoon te genezen en ook Jean Nicot, een Franse ambassadeur in Lissabon, ontdekte de snuiftabak als geneesmiddel. Zijn naam is met tabak verbonden gebleven, want die leeft voort in het woord 'nicotine', als verwijzing naar de voor de mens schadelijke stof in de tabak! Oorspronkelijk verkocht de apotheker snuiftabak als duur medicijn aan de elite, maar dan gemengd met oliën en aromatische kruiden onder de naam Koninginnekruid, Catharinakruid of Nicotkruid.

Snuifdozen

Het snuiven van tabak kwam vanaf de late Middeleeuwen in de mode. Zowel mannen als vrouwen snoven, of ze nou arm of rijk waren. Aan het einde van de zeventiende eeuw ontstond in Berlijn een bloeiende snuiftabakindustrie en rond de daaropvolgende eeuwwisseling op meerdere plaatsen, met name in Parijs. Bijna in elke stad stond wel een snuifmolen.

De eerste snuifdozen leken op tabaksdozen, maar het verschil was dat het deksel van een snuifdoos een scharnier had, want het dekseltje diende ook als hulpmiddel voor het snuiven van de tabak; zo werd er minder gemorst met het fijne en dure poeder. Er kwam een enorme productie van snuifdozen op gang, uitgevoerd in koper, zilver, verzilverd en in (soms kostbare soorten) hout, glas, email, hoorn van het hertengewei en schelpen en soms zelfs in boomschors en keramiek.

Snuifdoosje met een afbeelding van Leopold II

Voor de elite werden de doosjes versierd met cameeën, portretten van edelsteen en soms zelfs met erotische voorstellingen. Er werden ook doosjes in de vorm van een schelp, klok of beeldje gemaakt. Sommige doosjes waren voor gierige mensen voorzien van een geheim vakje. Voor de armere mens was er een doosje met een heel ondiepe bodem. Er waren ook macabere doosjes, zoals in de vorm van een doodskist, die men meenam naar een begrafenis, om tranen op te wekken door het snuiven. Vooral in de 18e eeuw was een snuifdoos een object dat vrijwel elke man bij zich had. Aan de uitvoering van de snuifdoos en aan de samenstelling van de toevoegingen aan de tabak was de sociale status van de snuiver te herkennen.

Begrafenissnuifdoos

Rituelen

Het snuiven ging gepaard met rituelen die weer samenhangen met de stand waartoe men behoorde. De rijken namen omzichtig de snuifdoos uit de zak, klopten lichtjes op het scharnierend deksel en namen met twee gestrekte vingers enkele tabakskorreltjes tussen de vingertoppen. Met een zekere aanstellerij bracht men vervolgens een deel in het ene neusgat aan en dan de andere helft in het tweede. Het snuiven gebeurde vrijwel geluidloos. Dat lag vaak anders bij de lagere klasse: daar werd met de duim snuiftabak in de neusgaten gedruwd en luideuchtig geniesd.

Er bestonden ook grotere types snuifdozen, soms versierd met jachtaferelen of verhalen uit de Griekse mythologie. Zo'n doos stond in de Nederlanden vaak tussen de bloempotten op de vensterbank. Na de maaltijd kon de gastheer dan zijn gasten een snuifje aanbieden. Midden 19e eeuw nam de populariteit van het snuiven af en kwamen de sigaar en de sigaret sterk in opmars.

Verzamelaars

Koningen boden gasten soms een snuifje aan uit hun eigen doos en staatshoofden hadden lange tijd de gewoonte om een snuifdoos als geschenk aan te bieden aan bezoekers. Frederik de Grote (1740-1786) was een groot verzamelaar van snuifdozen, hij bezat er meer dan 1500. De verlichte vorstin Catharina II van Rusland (1729-1796) imponeerde haar gasten met haar kunstverzameling, die extreme vormen had aangenomen. Daartoe behoorde ook een uitzonderlijk groot aantal snuifdozen. In China werd het snuifpoeder bewaard in kleine flacons, soms van kostbare materialen als jade, agaat, amethyst, kristal met reliëfversiering, of glas, dat van binnen kunstig beschilderd was met bloemen, vogels, landschappen of minuscule voorstellingen met figuren. Een lepeltje om het poeder te scheppen was in de stop van het snuiflesje vastgehecht. In China verbreidde het snuiven zich in de 17de eeuw snel maar verdween ook daar tegen het eind van de 19de eeuw.

Catherina II

Oude snuifdozen

Ook nu zijn snuifdozen soms nog heel kostbaar. Enkele jaren geleden werd bij Sotheby's een snuifdoos, die een geschenk van Lodewijk Napoleon was geweest, geveild. Lodewijk Napoleon was de broer van Napoleon en werd naar Nederland gestuurd als koning van Holland. Hij nam zijn taak serieus op en reisde door Noord-Brabant om de geschillen rond de aanspraken op kerken tussen de protestanten en de katholieken op te lossen. In 1809 bracht hij hiervoor een bezoek aan Breda en schonk daarbij een snuifdoos aan burgemeester Gisbertus Bernardus Buijsen. Deze snuifdoos bleef in het bezit van de familie Buijsen tot 1908 en ging toen van de hand. Op de veiling bracht het geschenk vele jaren geleden ongeveer € 25.000 op.

Snuifmolens

In de wijk Kralingen in Rotterdam staan heden ten dage nog twee authentieke operationele snuifmolens, genaamd 'De Lelie' en 'De Ster'. Het zijn de enige nog in Nederland en waarschijnlijk van de hele wereld. De molens waren oorspronkelijk in bezit van de familie Hooien en zijn nu eigendom van de gemeente Rotterdam. In deze molens wordt nog op de oude manier snuiftabak gemaakt. Hele, gedroogde tabaksbladeren worden eerst gesausd om de tabak een specifiek karakter te geven met een mengsel van kruiden. Soms ook met andere toevoegingen zoals keukenzout, dropwater, potas, rozenwater of jeneverbessap. De tabaksbladeren worden daarna in linnen gewikkeld en strak dichtgebonden. Na de fermentatie (biologische materialen omzetten door gebruik van bijvoorbeeld bacteriën, celculturen of schimmels) worden ze in de snuifmolen fijngehakt of fijn geraspt. Het komt ook voor dat de gedroogde bladeren meteen bewerkt worden. Deze twee windmolens zijn ook bekend onder de naam 'Het Snuifmuseum'. De Ster en De Lelie zijn elke tweede zaterdag van de maand in bedrijf en dan ook te bezichtigen. Daarbij wordt uitleg gegeven over de productie van snuif en het malen van specerijen.

De Lelie met op de achtergrond De Ster.

Snuiftabak nu

Snuiftabak in poedervorm

In Nederland wordt snuiftabak niet veel meer gebruikt, nog wel iets meer in Duitsland, Denemarken en Frankrijk. In Marokko daarentegen is het gebruik van snuiftabak nog steeds populair en ook Nederlandse jongeren van Marokkaanse afkomst gebruiken soms snuiftabak. In Kaap Verdië gebruiken oude mensen snuiftabak als middel tegen verkoudheid. In Zuid-Duitsland wordt snuiftabak Schmei genoemd en daar is het bedrijf Pöschl gevestigd, momenteel de grootste snuff-producent ter wereld.

In Noorwegen en Zweden wordt ook nog steeds tabak in poedervorm gebruikt: de zogeheten snus wordt net als pruimtabak een tijd in de mond gehouden. Snus werd verboden in de Europese Unie in 1992 nadat onderzoekers van de Wereldgezondheidsorganisatie hadden geconcludeerd dat snus kankerverwekkend is. Later bleek echter dat er niet genoeg wetenschappelijk bewijs was om deze conclusie te trekken. Toen Zweden aantrad tot de Europese Unie stelde het land de voorwaarde dat het zou worden uitgezonderd van het verbod op snus.

We weten niet of Jan Heesters het doosje ook als snuifdoosje gebruikt heeft. Misschien voelde hij zich enkel aangetrokken tot het doosje door de mooie vorm en de graveringen. Toen Jan Heesters in 1893 werd geboren, was snuiftabak niet meer zo in trek, wel het roken van tabak. We weten wel dat hij graag een pijp of een sigaar rookte voor de gezelligheid.

Wij, Jan, Paul, Yvonne en ik wensen u gezellige en goede decemberdagen.

Jan Heesters

Anne-Marie Cornelissen

Museum Jan Heestershuis
Pompstraat 17, 5481 BL Schijndel
Tel: 073-54 92276
openingstijden:
dinsdag t/m zondag 13.00-17.00 uur

Van 17 december t/m 15 maart in het museum de expositie 'Dorus van Oorscot – schenking Stichting Atelier van Oorscot'.

De voormalige gemeente Schijndel heeft in 2009 van de Stichting Atelier van Oorscot een collectie werken van Theodorus van Oorscot in langdurig bruikleen gekregen. Na 10 jaar is de Stichting overgegaan tot schenking van deze collectie.

Theodorus van Oorscot (1910-1989) was een echte Schijndelse kunstenaar, wiens impressionistische schilderkunst nog steeds veel mensen aanspreekt. De schenking bestaat uit ruim 120 werken die samen een gevarieerd beeld geven van het kunstenaarschap van Dorus en zijn ontwikkeling door de jaren heen. Voor deze expositie is uit de geschonken collectie een selectie gemaakt van kenmerkende schilderijen. Karakteristieke landschappen, bloemstilleven tot portretten en boereninterieurs – het komt allemaal aan bod.

Wij hebben € 230 ontvangen als bijdrage uit de Rabobank Clubsupport Campagne 2019. Een bedrag waar we blij mee zijn. Dank aan Rabobank Hart van de Meerij en aan alle mensen die op ons gestemd hebben.

Dank zij een gulle sponsorbijdrage van Van Kruijsdijk notarissen is dit exemplaar van de Vriendenbrief van Stichting Vrienden van Museum Jan Heestershuis in uw brievenbus gekomen.

Daarvoor onze hartelijke dank.

In het kader van de expositie OnVrijheid hebben educatiemedewerkers Liesbeth Ausems en Anja Dütting samen met Ben van Rooij een speciaal project ontwikkeld voor de leerlingen van groep 7/8. Het project bestond uit drie onderdelen: kunstbe-

schouwing van de expositie in het paviljoen; een interactief audiovisueel gedeelte en een 'rondleiding' door Jan Heesters (een rol van Ben van Rooij), onder andere naar het schuilkamertje op de zolder. Het was een succesvol project dat een staartje kreeg in de voorstelling

'Heesters vertelt'.

Ben van Rooij kroop op twee middagen in de huid van Heesters. In een voorstelling van een half uur werd Jan, Mijnheer Heesters, geïnterviewd naar aanleiding van enkele van zijn schilderijen en etsen. Volgens de bezoekers, zo bleek na afloop, was dit een perfecte manier om inzicht te krijgen in het leven maar ook in het werk van de schilder.

Het Nieuwe Instituut in Rotterdam heeft Jan Heesters' tekening 'Oosterse man met capuchon' geleend voor hun expositie The Hoodie. Vanaf 30 november te zien tot en met 12 april 2020.

Het witte kunststof beeld van Frans Peeters dat tot voor kort een plek had bij de ingang van het gemeentehuis van Schijndel staat nu in de beeldentuin. Bij het voormalig gemeentehuis gaat gebouwd worden. Daarom is het beeld daar weggehaald en heeft het tijdelijk in de beeldentuin een plek gevonden.

